

Az elfelejtett irodalom bedekkere

„Gyermkek számára valóban csak a legnemesebb és legbölcsebb íróknak volna szabad írni” – vallotta egykor Móricz Zsigmond; Gorkij is a legnagyobb elismerés hangján szólta az ifjúsági és gyermekirodalom művelőiről: „Jó gyermekirodalom csakis ihletből és alkotókedvből születhetik. Nem mesterember kell hozzá, hanem művész... Ne a felnőttek irodalmának függeléke legyen, hanem szuverén jogokkal és törvényekkel rendelkező nagyhatalom...” Móra Ferenc, aki mindezen kívánalmaknak igencsak megfelelt, a múlt század harmincas éveiben keserű hangon írt a gyermekírók „számkivetettségéről”: „a magyar kiadók a gyermekírókat is gyermeknek nézik, a kenyérrevaló helyett cukorraivalóval fizetik. Ezért nem volt és nem lesz soha magyar Andersen”. Különös ellentmondás, hogy a gyermekirodalom másfél százados magyarországi múltja ellenére a mai napig nem tisztázódott, hogy valójában mit is értünk a gyermekirodalom fogalmán: azt, amit a gyermekek olvasnak, vagy azt, amit a gyerekeknek írnak.

A magyar gyermekirodalom kezdeteinek első éve 1840 volt, amikor Bezerédj Amália összeállításában megjelent az első, valóban gyermekeknek készült kötet, amely a kislányának írt meséket, elbeszéléseket, tartalmazott (*Flóri könyve*). A jeles alkalomnak 1990-ben volt a 150. évfordulója. Vélhetően ez a jubileum készítette a kötet szerzőjét, Komáromi Gabriellát arra, hogy elemző-értékelő, áttekintő kötetet adjon az olvasók kezébe, olyan művet, amely az 1900 és 1944 közé eső évtizedek gyermek- és ifjúsági irodalmának történetét tekinti át, miközben bemutatja, kik azok a magyar írók, akik ha világirodalmi rangra nem is emelkedtek, gyermekeknek szánt műveikkel mindenképpen színesítették, gazdagították a hazai irodalmat.

A szerző három fő fejezetbe (*Boldog új századot kívánok!; Változatok a prózára: a mesétől a regényig; A „túlélők” titkai*) rendezte az *Elfelejtett irodalom* anyagát. Munkája a magyar irodalomtörténet-írás nagy adósságából törleszt, amikor az 1900 és 1944 közé eső időszak hazai gyermek- és ifjúsági prózájának történetét térképezi föl. A kötet szerkezetét tekintve a történeti szempontú munkák bevált gyakorlatát követi. A szerző lineáris folyamatában, időrendben vázolja föl a magyar ifjúsági próza jelentős állomásait, sorsfordulóit (*Állomások, sorsfordulók; A századelő; 1918/1919; Világháborúk között*), miközben hosszmetsetét adja a századforduló évtől a második világháború befejezését megelőző esztendőig terjedő időszak ifjúsági könyvtermésének. Leírásai nem egyszerű tényközlések, olvasmányosan és szórakoztatón tárja olvasói elé mindazt, amit választott témájáról el kíván mondani, tudatosan alkalmazza a poétika, a filológia, a befogadáslélektan, az irodalom- és olvasásszociológia kipróbált módszereit. A hatalmas tényanyag közvetítése mellett külön szól a korabeli, divatos kiadókról (*A Singer és Wolfner – meg a többiek*), a gyermekeknek szóló folyóiratok kiadásáról (*Híradás a gyermekszajtóról*), és Mülbach Károlytól Róna Emyig sorolja a különböző korok gyermekkönyv illusztráto-

rainak nevét. Pontosan leírja az irodalmi nevelés korszakos jellemzőit, képet ad a gyermekirodalom-történetírás helyzetének alakulásáról, a gyermek- és ifjúsági irodalom önálló kritikai fórumairól, pl. a Magyar Ifjúsági Irodalmi Társaságról (1921) és folyóiratáról, az *Ifjúsági Irodalomról*. Külön fejezetben foglalkozik a gyermekirodalom műfaji kérdéseivel (*A mesétől a regényig*), a ma is olvasott vagy kötelező irodalomként olvastatott alkotásokkal. Ezekből a „regényes” fejezetekből számos érdekességet megtudhat az olvasó, többek között arra is fény derül, hányan tekintették Gárdonyi Géza *Egri csillagok* című művét „etalonnak”, és miképp alkalmazták kutatási módszerét saját történelmi regényeik, novelláik megírásakor (ti. historizáló olvasmányok sora született meg a fent említett történelmi regény hatására). De megélednek a kötet lapjain olyan, ma már mosolyogtató hősnők, mint Cilike, aki a múlt század elejének csetlő-botló bakfisaként számos kor- és sorstársát elvarázsolta. A móríci kívánság természetesen nem minden esetben teljesülhetett, hiszen számos kevésbé jelentős író is akadt azok sorában, akik gyermekeknek szánták műveiket: „Az irodalom története nem csak a remekművek vonulata. S nem csak remekműnek van olvasója. Ez az olvasó szemléletünk szerint egyre fontosabb, mert az irodalom története nem csak az írók, művek históriája, hanem az olvasó története is” – írja Komáromi Gabriella.

„Szándékunk szerint a mai és a valamikori olvasó szemszögéből megírt irodalomtörténetet szeretnénk írni. Olyat, ami szemmel tartja a mű hatását; régi és új művekhez való kapcsolódásait; a befogadókészség változásait, amelyek egy-egy művet visszahívnak a mindenkori jelenbe; a mulandóság jegyeit, az utóélet rejtélyeit” – olvasható a kötet első kiadásának (1990) előszavában. A 2005-ben megjelent második kiadás bevezetőjét néhány gondolattal egészítette ki a szerző; bevallása szerint lényeges változtatásokat nem eszközölt az eredeti szövegen, azonban számos apróság jelzi az új kiadás másságát, amelyeket hol jelentéktelennek, hol pedig jelentősnek vél. Az 1990-es év a rendszerváltozás első esztendeje volt, az azóta eltelt másfél évtized alatt az üzleti szellem számos „olyan gyermekkönyvet is kiásott az irodalom tömegsírjából, ahová azok nem véletlenül kerültek”. Komáromi Gabriella ezeknek az „újonnan felfedezett” íróknak és alkotásainak a történeti adataival is kiegészítette kötetét; ezek az új információk és utalások a szövegében és lábjegyzeteiben egyaránt szerepelnek.

A szerző a téma szakavatott kutatójaként olvasmányosan és szórakoztatóan mesél a XX. század első felének gyermekirodalmáról, átfogó történetét adva közel fél évszázad irodalmának (a kötet ezért akár elkészült része lehet egy majdani gyermekirodalom-történetnek). Rendkívüli gondossággal összeállított névmutatója írói kataszterként is szolgálhat, ennek okán fontos eszköze lehet a könyvtári tájékoztatásnak; irodalomtanárok, amolyan, az ifjúsági prózában eligazító „bedekereként” is lehet ajánlani.

(Komáromi Gabriella: *Elfelejtett irodalom. Fejezetek a magyar gyermek- és ifjúsági próza történetéből: 1900–1944.* 2., átdolg. kiad., Bp., Móra Könyvkiadó, 2005. 365 p.)

Bartók Györgyi

Tisztelt Olvasó!

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (nyilvántartási száma: 07-0594-03) a Pest Megyei Könyvtárral közösen könyvtárosasszisztens-képző (középfokú szakképesítést adó) tanfolyamot indít a 2005/2006. tanévben.

A szakképesítés OKJ azonosító száma: 52 8422 01.

A képzés a kötelező hétéves továbbképzési tervbe beilleszthető.

A TANFOLYAM HELYSZÍNE:

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár X/4. könyvtára
Budapest, X. kerület Szent László tér 7-14.
(Pataky Művelődési Központ)

A TANFOLYAM IDŐTARTAMA ÉS ÜTEMEZÉSE:

2005. szeptember 14-étől 2006 júniusáig, két félév;
oktatás minden szerdán

A KÉPZÉS DÍJA:

68 000,- Ft

A VIZSGÁK IDŐPONTJA:

a második félév végén

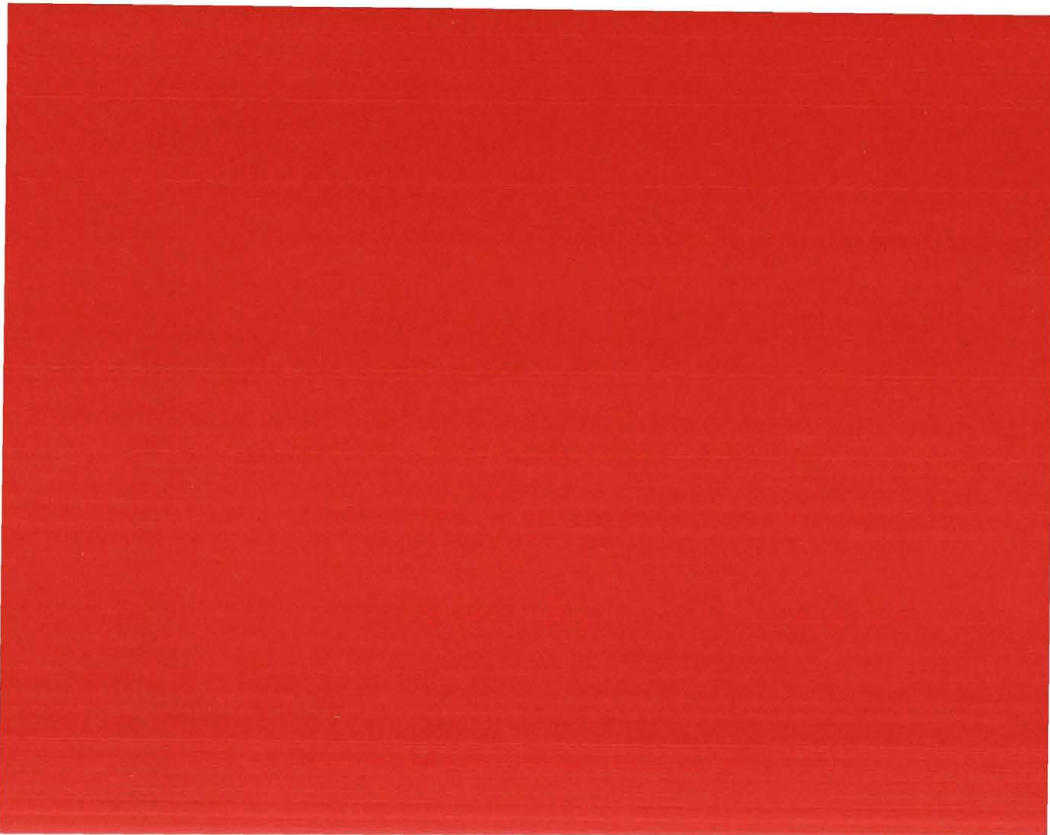
A szakképesítés szakmai (vizsgáztatási) követelményeit a 11/2004. (IV. 14.) NKÖM rendelettel módosított 9/2002. (IV. 5.) NKÖM rendelet tartalmazza. Gyakorlati vizsgára az a jelölt bocsátható, aki a szakmai gyakorlatot teljesítette, és ezt a gyakorlólhely vezetője írásban igazolta.

A hallgatók számára irodalomjegyzéket és vizsgafelkészítő konzultációt biztosítunk.

JELENTKEZÉSI HATÁRIDŐ:

2005. szeptember 5.

A jelentkezési lapot – amely a központi információs pultnál (Központi Könyvtár átriuma) beszerezhető, valamint a könyvtár honlapjáról (www.fszek.hu) letölthető – a következő címre szíveskedjék megküldeni: Sággi Ilona, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, 1088 Budapest, Szabó Ervin tér 1.

3K
3K
3K
3K
3K
3K
3K
3K

000000 007281

2005/8

350.00 Ft

